

Vihreä Hotelli – ympäristöä ajatellen

Saara Juopperi

SISÄLLYS

ESIPUHE

1. JOHDANTO	3
2. TAVOITE	3
3. LÄHTÖKOHDAT	4
3.1. YSMEK-HANKKEET JA JOUTSEN-MERKKI	4
3.2. YRITYSTEN LIIKEMATKAILUSELVITYS.....	4
3.3. YMPÄRISTÖ JA HOTELLIT, TEHTYJÄ SELVITYKSIÄ	5
4. TUNNUKSEN KEHITYSVAIHEET	5
4.1. SUUNNITTELU JA TOTEUTUS	6
4.2. TARKASTUKSEN TEKEMISEEN HYVÄKSYTYT KONSULTIT	8
4.3. TUNNUKSEN JULKISTAMINEN	8
4.4. VIHREÄT HOTELLIT (30.5.2002 MENNESSÄ)	9
5. TUNNUKSEN SISÄLTÖ	10
5.1. KRITERISTÖ.....	10
5.2. HAKUMENETTELY	11
6. VIHREIDEN HOTELLIEN YMPÄRISTÖTOIMINTA.....	12
6.1. BEST WESTERN SEASIDE HOTEL	12
6.2. SCANDIC HOTEL GATEWAY	13
6.3. HYY HOSTEL ACADEMICA.....	13
6.4. HOTELLI HELKA.....	14
7. TULEVAISUUDEN NÄKYMÄ	14

LÄHDEAINEISTOA

LIITTEET

Liite 1	Ohjausryhmän jäsenet ja sihteerit
Liite 2	Vihreä Hotelli –tunnuksen hakukriteeristö
Liite 3	Hakumenettelyohje
Liite 4	Esitys jatkotyöstä
Liite 5	Lehtileikkeitä

ESIPUHE

Tähän monisteeseen on koottu Vihreä Hotelli -tunnuksen aineisto, joka on kertynyt tunnuksen kehittelyn eri vaiheissa vuodesta 1997 lähtien. Aineiston kokoamisen tavoitteena on kirjata kokemukset uudenlaisen ympäristönsuojelun ohjauskeinon kehittelyn eri vaiheista ideasta kriteeristöön ja ensimmäisiin tunnuksiin asti.

Työn on tehnyt ympäristötarkastaja Saara Juopperi Helsingin kaupungin ympäristökeskuksesta. Hän on myös toiminut Vihreä Hotelli -tunnuksen ohjausryhmän sihteerinä vuosina 1998-2002.

Työn tukena olleessa ohjausryhmässä oli mukana Helsingin kaupungin lisäksi Vantaan kaupungin, Matkailun edistämiskeskuksen, kauppa- ja teollisuusministeriön, ympäristöministeriön, Suomen Hotelli- ja Ravintolaliiton sekä Palvelualojen ammattiliiton PAM:n edustajat. Saara Juopperille ja aktiiviselle ohjausryhmälle kiitokset innovatiivisesta työstä.

Helsingissä 19.6.2002

Camilla v. Bonsdorff
Ympäristönsuojelupäällikkö

1. JOHDANTO

Ympäristön ja matkailun suhde on kehittynyt voimakkaasti viime vuosikymmenien aikana. Matkailijat ovat aiempaa ympäristötietoisempia ja vaativat sekä matkanjärjestäjältään että matkakohteeltaan yhä enemmän ympäristön huomioon ottamista. Puhdas luonto on aina ollut Suomen matkailuvaltti, mutta tänä päivänä se ei yksistään riitä.

Ympäristövastuullisesta matkailusta alettiin puhua 1990-luvulla. Tällä tarkoitettiin sekä luonnon, kulttuurin että ympäristön sosiaalisen kestävävyyden huomioon ottamista kaikessa matkailussa. Noin 50 vuotta sitten koettiin, ettei matkailulla ole merkittäviä ympäristöhaittoja, vaikka jo 1954 IUOTO:n (International Union of Tourist Organizations, nyk. WTO) yleiskokouksen päätöslauselmassa veloitettiin jäsenmaat ottamaan huomioon matkailullisesti arvokkaan kulttuuriperinteen ja ympäristön suojelemisen. 1960-luvulla massaturismi yleistyi, ja jo silloin matkailijat kiinnittivät huomiota luonnon tarjoamiin mahdollisuuksiin. 1970-luvulla keskustelu matkailun ja ympäristön välillä kiihtyi; puhuttiin mm. siitä, pitääkö ympäristöä säästää matkailua varten vai matkailulta. YK:n ympäristöohjelma ja WTO (World Tourist Organization, aik. IUOTO) allekirjoittivat virallisen sopimuksen matkailun ja ympäristön kestävästä suhteesta 1980, mitä voidaan pitää merkittävänä tapahtumana ympäristön ja matkailun välisessä suhteessa. Tämän jälkeen siirryttiin konkreettisiin tekoihin.

Suomi on ollut mukana tässä maailmanlaajuisessa kehityksessä. Matkailun edistämiskeskus (MEK) käynnisti ensimmäisen ympäristöä säästävän matkailun edistämisen ja kehittämishankkeen (YSMEK) vuonna 1993. Sen jälkeen on tehty kaksi muuta YSMEK-projektia, ja YSMEK-työryhmä toimii edelleen.

2. TAVOITE

Vihreä Hotelli -hankkeen pohjana oli YSMEK2-hankkeen ympäristöjärjestelmään pohjautuva, EMAS-menettelyn kaltaisella ympäristökatselmoinnilla varmistettava matkailuyritysten ympäristöystävällisyydestä kertova tunnus. Tavoitteena oli luoda uskottava, helposti toteutettava ja valvottava menettely mahdollisimman vähällä byrokratialla. Lisäksi tavoitteena oli määritellä laadulliset ja määrälliset tavoitteet majotusyritysten ympäristötoimille, kouluttaa ja motivoida yritysten henkilöstöä sekä luoda työkalu ympäristötoimien seurantaan ja arviointiin.

Vihreä Hotelli -tunnus on vapaaehtoinen ympäristönsuojelun ohjauskeino. Se rakentuu ympäristöviranomaisten ja hotellien yhteistyölle ja näiden väliseen vapaaehtoiseen sopimukseen. Hotelleja koskevat lakisääteiset vaatimukset, mm. jätelaki, terveydensuojelulaki ja tupakkalaki tulee täyttää ehdoilla, kuten jokaisen hotellin Suomessa.

Vihreä Hotelli -tunnus edistää ympäristötoimien kehittymistä, tuo imago- ja markkinaetua yrityksille, aikaansaa kustannussäästöjä, luo toiminnallisia etuja organisaatioiden kehittyessä ympäristötoimien myötä sekä vastaa asiakkaiden arvomaailman muuttumiseen.

3. LÄHTÖKOHDAT

3.1. YSMEK-hankkeet ja Joutsen-merkki

Ensimmäisessä YSMEK-hankkeessa 1993 selvitettiin ympäristökatselmusten käytännön toteuttamismahdollisuuksia. Mukana oli 10 tyyppiltään erilaista matkailuyritystä ympäri Suomea. Vuonna 1996 käynnistyi ensimmäisen hankkeen jatkoksi YSMEK2, missä selvitettiin ISO 14001 -standardin ja EMAS-asetuksen mukaisten vapaaehtoisien ympäristöjärjestelmien soveltamista majoitus- ja ravitsemustoimintaan. Hankkeen tuloksena laadittiin 1997 raportista ja kansioista koostuva YSMEK2-julkaisu ”Majoitus- ja ravitsemusalan ympäristöjärjestelmä”. Kansio sisältää tarvittavan materiaalin ympäristöjärjestelmän rakentamiseksi, mm. valmiit ympäristökatselmuslomakkeet. Vuonna 1998 aloitettiin tilaisuuksien järjestämisen ympäristöasioihin painottuva YSMEK3-hanke. 1999 ilmestyi YSMEK3-julkaisu ”Ympäristöopas tapahtumien järjestäjille”. YSMEK-hankkeissa on ollut Matkailun edistämiskeskuksen lisäksi mukana mm. kauppa- ja teollisuusministeriö, ympäristöministeriö, Suomen Hotelli- ja Ravintolaliitto, Palvelualojen ammattiliitto, Suomen ympäristökeskus sekä monia muita tahoja niin matkailu- kuin ympäristöpuoleltakin.

Hotellien pohjoismaisen Joutsen-merkin kriteeristö otettiin käyttöön 1.10.1999 ja sitä uusitaan parhaillaan. Hotellien ympäristömerkintäkriteerit koskevat hotelleja sekä niissä toimivia ravintoloita, kokouspalvelua ja kylpylätoimintaa. Joutsen-merkin vaatimukset on asetettu niin, että vain ympäristön kannalta parhaimmat hotellit voivat saada ympäristömerkin. Joutsen-merkin vaatimukset ovat tiukemmat ja yksityiskohteisemmin määritellyt kuin Vihreä Hotelli -tunnuksen, mutta molemmissa on samanlainen tausta-ajatus. Tunnuksot eivät kilpaile keskenään, vaan Vihreä Hotelli -tunnusta voi käyttää ensiaskeleena kohti Joutsenmerkkiä. Joutsen-merkittyjä hotelleja Suomessa on yksi, Ruotsissa 28 kpl, Norjassa 4 kpl, Tanskassa ja Islannissa ei yhtään (tilanne 27.5.2002).

3.2. Yritysten liikematkailuselvitys

Vuonna 2000 ohjausryhmä selvitti kyselyllä ISO 14001 ympäristöjärjestelmän omaavien yritysten liikematkailuun liittyviä asioita. Kyselyä lähetettiin 66 kpl, vastauksia saatiin 20 kpl, vastausprosentti on 31 %. Lähes kaikissa yrityksissä liikematkailulla oli hyvin pieni merkitys yrityksen toiminnassa, joten sitä ei koettu tärkeäksi ympäristöasioiden hoidon kannalta. Kysely lähetettiin yritysten ympäristövastaaville. Saadun palautteen perusteella ympäristövastaavat eivät olleet juurikaan kiinnittäneet yrityksen käyttämien hotellien ympäristöasioihin huomiota, sillä asian ajateltiin yrityksessä kuuluvan enemmän matkanjärjestelyistä vastaavalle henkilölle.

Lähes kaikki vastanneet yritykset olivat valmiita suosimaan ympäristöystävällistä hotellia jatkossa. Vaikka liikematkailussa hotellien ympäristöasioita ei erikseen otettu huomioon, pyrittiin kuitenkin välttämään turhia matkoja (asioita hoidettiin niin paljon kuin mahdollista mm. puhelimella ja sähköpostilla), matkoja yhdistettiin ja yhteiskuljetuksia suosittiin. Näitä ei välttämättä pidetty ympäristöasioihin liittyvinä asioina vaan taloudellisina kysymyksinä. Lisäksi koettiin, että tiedotus ja valistus matkailu

puolelta auttaisi ympäristöasioiden huomioonottamista; alle 30 % hotelleista oli maininnut ympäristöasioistaan tehdessään sopimusta yrityksen kanssa.

3.3. Ympäristö ja hotellit, tehtyjä selvityksiä

Useat eri tahot ovat olleet kiinnostuneita vihreä hotelli-tunnuksesta. Pääkaupunkiseudun lisäksi hotellit myös muualta Suomesta on ottanut yhteyttä saadakseen tukea toimintansa ympäristövastuullisuuden kehittämiseksi. Lisäksi eri alojen opiskelijat ovat halunneet tutustua tunnuksen käyttöön ja muutamia tutkielmiakin aiheesta on tehty.

Pasi Kaskisen /1/ tutkielman mukaan hotelleilla on paineita siirtyä ympäristöystävällisempään toimintaan, koska ympäristövastuu on kasvanut, ympäristöystävällisyydellä saadaan kustannussäästöjä, toiminta tehostuu, lainsäädännölliset vaatimukset kasvavat, kilpailijat tekevät ympäristötoimia ja asiakkaat vaativat niitä. Markkinavalttina ja osana kilpailustrategiaa ympäristöasiat eivät kuitenkaan vielä ole. Ympäristöasioita pidetään tärkeänä, mutta valintakriteereissä kannattavuus, kustannustehokkuus ja laatu koetaan tärkeämmiksi. Ympäristöasioilla on positiivinen merkitys imagon kannalta, mutta pelätään että luvataan liikaa ja ympäristötoiminta tehdään siksi matalalla profiililla. Oman henkilökunnan panostus asiaan nousi tutkielmassa erääksi tärkeäksi tekijäksi, hotelleissa haluttiin ensin ympäristötoiminta kuntoon ja vakaalle pohjalle ennen kuin sitä uskalletaan käyttää markkinoinnissa.

Leena Lassilan /2/ opinnäytetyössä selvitettiin 7 case-hotellin avulla millaisia ympäristötekoja ja millaista vihreää markkinointia suomalaisista hotelleista löytyy ja missä laajuudessa. Vihreä markkinointi ja kestävä kehitys olivat terminä tuttuja kaikille haastatetuille hotelleille, ja lähes kaikissa oli tehty ympäristötekoja. Kuitenkin ympäristötekoista koettiin olevan enemmän menoja kuin kustannussäästöjä. Menoja ei kuitenkaan haluttu siirtää asiakkaan maksettavaksi, vaan niitä pidettiin hotellin jokapäiväiseen toimintaan kuuluvina. Vihreää markkinointia ei hotelleissa käytetty, vaikka mm. Scandic esittelee ketjutasolla ympäristöasioita Internetissä. Ympäristötekoja ja -markkinointia pidettiin tulevaisuudessa kasvavana trendinä ja niistä ennustettiin tulevan jossain vaiheessa markkinavaltti.

Monica Björkellin /3/ lopputyö käsittelee Vihreä Hotelli –tunnuksen hakemista käytännössä. Lopputyössä on lisäksi käsitelty kestävän turismin historiaa, erilaisia ympäristömerkkejä sekä turismin negatiivisia ja positiivisia ympäristövaikutuksia. Vihreä Hotelli –tunnus koetaan työssä hyväksi esimerkiksi kestävän turismin konkreettisena tekona. Sen saavuttamiseen on kuitenkin tehtävä runsaasti työtä, haettava erilaisia tietoja ja koottava ne järkeväksi kokonaisuudeksi sekä haastateltava ja motivoitava henkilökuntaa. Resursseja ja innostuneita ihmisiä tarvitaan Vihreä Hotelli –tunnuksen hakemiseen, mutta tunnuksen saaminen on konkreettinen osoitus tehdystä työstä ja sellaisenaan jo palkinto henkilökunnalle.

4. TUNNUKSEN KEHITYSVAIHEET

YSMEK-hankkeiden ja Joutsen-merkin olemassaolosta huolimatta ohjausryhmässä pohdittiin ja arvioitiin ympäristömerkkien ja järjestelmien vaatimustasoja ja todettiin

niiden olevan hyvinkin vaativia monille pienemmille hotelli- ja ravitsemusalan yrityksille. Koska myös pk-yritykset olivat osoittaneet kiinnostusta ympäristöasioiden tason nostamiselle ja jonkinlainen ympäristöjärjestelmä haluttiin saada aikaan todettiin, että Joutsen-merkkiä kevyempi tunnustus ympäristöasioiden hoidosta on tarpeen. Tämä antoi sysäyksen Vihreä Hotelli –tunnuksen kehittämistyölle.

Vihreä Hotelli –tunnuksen saaminen Helsinkiin ja Vantaalle on usean vuoden työn tulos. Ohjausryhmä on kokoontunut Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen vetämänä neljän kehittämisen vuoden aikana (1997 – 2000) yhteensä 20 kertaa. Ohjausryhmän jäsenet ja työssä toimineet henkilöt on esitelty liitteessä 1.

4.1. Suunnittelu ja toteutus

Vihreä Hotelli –tunnus tuli ensimmäisen kerran esille vuonna 1997 Vihreä Pallo -nimisenä Suomen Ympäristökoulutus Oy:n ideana pääkaupunkiseudun matkailuyritysten markkinavaltiksi. Taustalla olivat mm. Suomelle paljon julkisuutta tuovat tulevat suurtaapahtumat: Suomen EU-puheenjohtajuus 1999 ja Helsingin kulttuuripääkaupunkivuosi 2000. Ympäristömerkittyjen hotellien avulla Suomella olisi mahdollisuus kirkastaa suomikuvaa nykyaikaisena, kestävään kehitykseen sitoutuneena maana. Vihreä Hotelli -hankkeen toteutuksesta ja eteenpäinviemisestä vastaisi ohjausryhmä, johon suunniteltiin edustusta Helsingin, Espoon ja Vantaan kaupunkien ympäristö- ja matkailuviranomaisista, Matkailun edistämiskeskuksesta (MEK), ulkoministeriöstä (UM), ympäristöministeriöstä (YM), Suomen Hotelli- ja Ravintolaliitosta (SHR), Hotelli- ja ravintola-alan henkilökunnan liitosta (nyk. Palvelualojen ammattiliitto PAM) sekä Suomen Ympäristökoulutus Oy:stä.

Tammikuussa 1998 järjestettiin ensimmäinen suunnittelukokous, johon osallistuivat lähes kaikki ohjausryhmään mukaan suunnitellut tahot. Kokouksessa Jouko Parviainen (Suomen Ympäristökoulutus Oy) esitteli hankkeen perusidean, joka pohjautui Göteborgin mallin mukaiseen hotellien yhteiseen palvelukatalogiin. Siinä hotellin asiakkaita informoidaan muiden palvelujen ohessa myös hotellin ympäristömyönteisyydestä.

Suunnittelukokouksen osallistujat pitivät Vihreä Pallo -hanketta erittäin hyvänä ja kiinnostavana sekä YSMEK2 -hankkeelle sopivana jatkona. Lisäksi eri tahojen yhteistyö koettiin tärkeäksi osaksi hanketta. Epäilyksiä herätti ympäristömerkkien suuri määrä ja niiden kaupallisuus. Vihreä Pallo -tunnuksen avulla haluttiin luoda jotakin pysyvää, arkista työtä helpottavaa ja hinnaltaan edullista tunnustusta hotellien ympäristötyöstä.

Hotellien kiinnostusta ympäristömerkkiä kohtaan selvitettiin pienimuotoisella kyselyllä, mistä saatu positiivinen suhtautuminen asiaan käynnisti Vihreä Pallo -hankkeen. Rahoitusta ei oltu vielä suunniteltu, koska mm. kaikkia osallistujiakaan ei tiedetty. Mukaan projektiin yritettiin hankkia em. tahojen lisäksi kulttuuripääkaupunki- ja EU-puheenjohtajuushankkeista joku, jotta voitaisiin selvittää, mitä näiden hankkeiden taustalla on ja voitaisiinko Vihreä Pallo liittää jotenkin mukaan. Lisäksi koko YTV:n alueen mukanaolo koettiin tärkeäksi.

Suomen Ympäristökoulutus Oy valmisti ensimmäisen ehdotuksen kriteeristöstä ja menettelytapaohjeesta kesällä 1999. Kriteeristö jakaantui lakisääteisiin vaatimuksiin ja vapaaehtoihin ympäristötoimiin. Ohjausryhmä totesi kriteeristön pohjan hyväksi ja sen jatkotyöstäminen aloitettiin. Menettelytapaohjetta ei sellaisenaan hyväksytty, vaan se päätettiin tehdä uusiksi. Myös alustava versio projektin budjetista esiteltiin. Niemiehdotuksena hankkeelle ja myönnettävälle tunnukselle olivat mm. Vihreä Pallo, Vihreä Hotelli ja Vihreä Majoitus.

Tunnuksen nimeksi valittiin Vihreä Hotelli talvella 1998. Sen koettiin antavan selkeimmän kuvan tunnuksen myöntämisen pohjana olevasta toiminnasta. Hankkeen kaikki yhteistyötahot eivät olleet vielä selvillä, mutta esim. ulkoministeriö ei osallistunut hankkeeseen tulevan EU-puheenjohtajuuden takia. Uusittu menettelytapaohje hyväksyttiin; tunnuksen lakisääteisten vaatimusten tarkastamisen suorittaa viranomainen ja vapaaehtoisten toimien osuuden ulkopuolinen konsultti. Tunnuksen allekirjoittajaksi ehdotettiin Matkailun edistämiskeskusta. Perusteena tähän oli mm. se, että mukana olevat matkailualan osallistujat tulee jotenkin saada näkyviin. Lisäksi tunnuksen valtakunnallistamisen kannalta olisi helpompaa, jos jokin valtakunnallinen taho allekirjoittaisi tunnuksen heti alusta alkaen.

Samaan aikaan hankkeen budjetti alkaa hahmottua, kustannusarvioksi määritettiin noin 200 000 mk. Mahdollisia rahoittajia etsittiin sekä ohjausryhmän sisältä että ulkopuolelta. Kansainvälisyys toiminnassa nousi esiin jo aiemmissa kokouksissa ja nyt sen merkitystä korostettiin.

Ensimmäinen varsinainen budjetti esitettiin ohjausryhmälle joulukuussa 1998, kustannusarvio oli 280 000 mk. Kustannuksien laskettiin koostuvan myöntämisperusteiden ja tarkastuslomakkeiden laadinnasta, lomakkeiden ja Vihreä Hotelli -tunnuksen ulkoasun suunnittelusta ja painatuksesta, tiedotustilaisuuden järjestämisestä, matkakustannuksista ja yhteistyöstä Bergenin ja Reykjavikin kanssa. Rahoituksen suunniteltiin toteutuvan kaupunkien (Helsinki, Vantaa ja Espoo), ministeriöiden (UM, YM ja KTM), Uudenmaan liiton ja Pohjoismaisen ministerineuvoston osuuksista.

Tammikuussa 1999 kriteeristö oli viimeistelyä vaille valmis. Hankkeen rahoitus selkeytyy; Helsingin ja Vantaan kaupungit sekä KTM on hyväksynyt oman osuutensa rahoituksesta. ulkoministeriön, ympäristöministeriön ja Espoon kaupungin päätöksiä ei ole saatu ja rahoitushakemus Uudenmaan liitolle oli lähdössä.

Lopullinen budjetti tehtiin rahoituksen varmistuttua kesällä 1999. Hankkeessa rahoittajina ovat Helsingin ja Vantaan kaupungit, KTM, SHR ja Uudenmaan liitto. Budjetti oli kokonaisuudessaan 140 000 mk, mistä Helsingin kaupungin virkatyön osuus oli noin 45 000 mk. Marraskuussa 1998 esitetty budjetti ei toteutunut mm. siitä syystä, että haettuja avustuksia ei saatu siinä määrin kuin toivottiin. Tästä syystä mm. tärkeäksi koettu hankkeen kansainvälisyys jouduttiin jättämään pois, koska Pohjoismainen ministerineuvosto ei hyväksynyt avustushakemusta. Myöntämiskriteerit hyväksyttiin pienin muutoksin. Vihreä Hotelli –tunnuksen suunnittelija Päivi Kiuru esitteli logon. Tunnus sai heti lempinimikseen tikkarin ja puun. Tunnuksen väreinä ovat lehmuksen ja koivun vihreä.

4.2. Tarkastuksen tekemiseen hyväksytyt konsultit

Syksyllä 1999 aloitettiin kriteeristön vapaaehtoisten ympäristötoimien tarkastukseen hyväksyttävien konsulttien valinta. Tarjoukset pyydettiin viideltä eri ympäristö- ja matkailualaa tuntevalta ja näillä alueilla työskenneeltä konsultilta. Tarjouksia saatiin kolme kappaletta, joista yhdessä oli mukana useampi yritys yhteistyössä. Tarjoukset olivat hyvin erilaisia ja ja erihintaisia. Ohjausryhmä määritteli uudelleen kriteerit: tarkastusajan maksimipituus on kaksi työpäivää.

Kaikki kolme tarjouksen lähettänyttä konsulttia olivat valmiita muuttamaan tarjoutaan ohjausryhmän vaatimusten mukaisiksi. Täten tarkastuksen tekemiseen hyväksytyiksi konsulteiksi valittiin Suomen Ympäristökoulutus OY, LT-konsultit ja Arges Environmental.

4.3. Tunnuksen julkistaminen

Syyskuun 14. päivänä 1999 Vihreä Hotelli –tunnus julkistettiin viestimille ja hotelleille suunnatussa tiedotustilaisuudessa. Tilaisuudessa oli läsnä yli kolmekymmentä hotellien ja lehdistön edustajaa. Useissa lehdissä, mm. Helsingin Sanomissa ja Hufvudstadsbladetissa tunnuksesta kirjoitettiin positiivisessa hengessä ja tilaisuuden jälkeen tuli kyselyjä niin hotelleilta, oppilaitoksilta kuin opiskelijoilta. Lisäksi ympäristökoulutusta järjestävät yritykset olivat kiinnostuneita järjestämään koulutustilaisuutensa tunnuksen saaneissa hotelleissa.

Tunnusta markkinoitiin Matka 2000 -messujen yhteydessä jakamalla Vihreä Hotelli –esitteitä ja kutsuja infotilaisuuteen MEK:n ja Helsingin kaupungin osastoilla. Esitteitä ja kutsuja jaettiin suoraan myös paikalla olleille hotelliketjuille.

Hotelleille suunnatussa infotilaisuudessa helmikuussa 2000 keskusteltiin viranomaisen ja ympäristötyön suhteesta. Tämän jälkeen esiteltiin Vihreä Hotelli –tunnuksen kriteeristön vaatimukset ja hakumenettely. Paikalla oli 13 hotellin edustajat, muutama opiskelija, lähes koko ohjausryhmä ja kaksi Suomen Standardisointiliiton (SFS) edustajaa. Lisäksi paikalla olivat tunnuksen tarkastukseen hyväksytyt konsultit. Tunnuksen hakukierroksen ensimmäiseksi takarajaksi asetettiin maaliskuun loppu, toiseksi kesäkuun loppu.

Ohjausryhmä oli tyytyväinen infotilaisuuden osanottoon, mutta hakemuksia ei ensimmäisen hakukierroksen loppuun mennessä saapunut. Muutama hotelli ilmoitti kuitenkin olevansa edelleen erittäin kiinnostunut tunnuksesta ja valmistautui sen hakemiseen. Uuden tunnuksen lanseerauksessa oli uudelle asialle tyypillisiä alkuvaikeuksia ja useat hotellit jäivätkin odottamaan mitä muut tekevät. Ohjausryhmässä tätä oli odotettukin, ja todettiin että merkkiviidakko on melkoinen, merkki ei saisi olla itsetarkoitus vaan toiminta sen takana.

Marraskuussa 2000 saatiin kaksi ensimmäistä Vihreä Hotelli -tunnuksen hakemusta. Terveystarkastajien tarkastuksella ei havaittu puutteita hotellien toiminnassa, ja hakemukset toimitettiin konsultille. Jälleen ohjausryhmässä puhuttiin laajentamissuunnitelmista, SYKE:n ja YM:n kanssa yritettiin järjestää kokous, missä tarkoituksena oli

pohtia mm. vastuunjakoa. Yhtenä laajenemismahdollisuutena pidettiin YSMEK4 -projektia.

Hakemusten verkkaiseen tulemiseen vaikutti omalta osaltaan myös projektin vähäiset resurssit. Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen ympäristötarkastajat hoitivat suunnittelutehtäviä ja ohjausryhmän kokouksia muiden tehtävien ohessa eikä markkinointiin ja hotellien avustamiseen pystytty paljonkaan panostamaan. Kiinnostuneet hotellit joutuivat täten itse vastaamaan ja rakentamaan henkilöstönsä avulla järjestelmät. Asian etenemisessä on siten ollut hotellin henkilökunnan innostuneisuudella suuri merkitys.

4.4. Vihreät Hotellit (30.5.2002 mennessä)

Ensimmäiset Vihreä Hotelli -tunnukset myönnettiin 14.12.2000 helsinkiläiselle Best Western Seaside Hotel'lle ja vantaalaiselle Scandic Hotel Gateway'lle Helsingin kaupungintalolla. Tilaisuuden avasi Helsingin kaupungin matkailupäällikkö Pirkko Nyman, jonka jälkeen ympäristönsuojelupäällikkö Camilla v. Bonsdorff kertoi tunnuksen sisällöstä ja taustoista tuoden esiin, että tuoreen tutkimuksen mukaan 75 % Helsinginkiläisistä kokee ympäristönsuojelun tärkeimmäksi yhteiskunnalliseksi tavoitteeksi. Tunnukset luovutti ohjausryhmän puolesta Anne Lind-Jääskeläinen Matkailun edistämiskeskuksesta. Molemmat hotellit olivat ylpeitä ja tyytyväisiä saavutuksestaan. Usea lehti kirjoitti pikku-uutisen tunnuksen saaneista hotelleista (liite 5).

Kuva 1: Scandic Hotel Gateway'n ympäristövastaava Milla Laurila ja hotellipäällikkö Marko Sinkkonen, Seaside Hotel'n hotellinjohtaja Heimo Käyhty ja ympäristövastaava Marja Hämeenniemi ottivat vastaan Vihreä Hotelli -tunnuksen 14.12.2000.

Keväällä ohjausryhmä kokoontui Best Western Seaside Hotel'issa tutustuen sen toimintaan ja kuulemaan kokemuksia Vihreä Hotelli -tunnuksesta. Hotellin saama palaute oli ollut positiivista. Samanlaista myönteistä tietoa oli tullut Scandic Hotel Gateway'ltä.

Lokakuussa 2001 kolmas Vihreä Hotelli -tunnuksen hakemus saapui. HYY-yhtymän Hostel Academica Helsingissä sai ensimmäisenä hostelina tunnuksen 11.10.2001.

Neljäs tunnus myönnettiin 10.4.2002 helsinkiläiselle Hotelli Helkalle. Samassa kokouksessa uusitut kriteerit hyväksyttiin pienin muutoksin ja laajenemissuunnitelmista keskusteltiin. Muutama hotellia on pyytänyt kriteeristön, joten uusiakin tunnuksia on mahdollisesti odotettavissa lähitulevaisuudessa.

Kuva 2: Hotelli Helkan johtaja Henry Laine ja ympäristövastaava Pikka Kock ottivat vastaan Vihreä Hotelli -tunnuksen 10.4.2002.

5. TUNNUKSEN SISÄLTÖ

5.1. Kriteeristö

Ensimmäinen kriteeristö valmistui syksyllä 1999. Lakisääteisissä vaatimuksissa on tapahtunut sen jälkeen muutoksia, mm. ilmansuojelulaki on kumottu ja tupakkalain vaatimukset ovat kiristyneet. Lisäksi kriteeristön kysymykset on koettu osin epäselviksi ja pisteytyksessä on huomattu selkeyttämisen varaa. Kriteeristön päivitys aloitettiin syksyllä 2001 ja päivitetty versio otettiin käyttöön 1.6.2002.

Vihreä Hotelli –tunnuksen kriteeristö on jaettu kahteen osa-alueeseen. Ensimmäisessä osassa tarkastellaan lakisääteisiä vaatimuksia, toisessa vapaaehtoisia ympäristötoimia. Lakisääteisiä vaatimuksia ei ole pisteytetty, ja kaikki vaatimukset tulee täyttää. Vapaaehtoiset ympäristötoimet on jaettu kahdeksaan osa-alueeseen, joissa kaikissa on pisteettömät vähimmäisvaatimukset ja niitä täydentävät kohdat, joista saa pisteitä. Kustakin osiosta on saatava vähintään 40 % maksimipisteistä. Kriteeristö kokonaisuudessaan on liitteenä 2.

Lakisääteisissä vaatimuksissa tarkastellaan ensimmäisenä, että hotelli on tehnyt terveydensuojelulain 13 §:n mukaisen ilmoituksen toiminnastaan. Lisäksi vaaditaan omavalvontasuunnitelma sekä elintarvikkeiden käsittelylle että tupakkatuotteiden ja tupakointivälineiden myynnille. Nykyisin työntekijöiden, joiden työhön liittyy erityisiä elintarvikehygienisiä riskejä, tulee osoittaa osaamisensa joko hygieniasaamistodistuksella tai tutkintotodistuksella. Jätehuollon osalta tarkastellaan sen järjestämistä ja vastuunjako, kemikaaleista kiinnitetään huomiota mm. hakijan käyttämiin pesuaineisiin. Kriteeristöön ei ole poimittu kaikkia hotelleja koskevia lakisääteisiä vaatimuksia, vaan on pyritty nostamaan esille tärkeimmät kohdat. Kunnan terveydensuojeluviranomainen tarkastaa lakisääteiset vaatimukset osana normaalia toimintaansa, tarkastuksella käydään läpi tarpeen vaatiessa muitakin kuin kriteeristön esittämiä vaatimuksia.

Vapaaehtoiset vaatimukset on jaettu kahdeksaan osa-alueeseen:

1. ympäristöasioiden hoito, mm. vastuunjako, nykytila, ympäristöohjelma ja –politiikka, kulutuslukujen seuranta ja näiden tiedottamista.
2. henkilökunnan koulutus
3. ympäristöasioista tiedottaminen
4. energian ja veden kulutuksen seuranta ja vertailu keskiarvoon sekä edellisen vuoden kulutuslukuihin, energiansäästötoimet
5. jätehuolto, mm. jätemäärät, jätteiden lajittelu ja jätemäärän vähentämiseen tähtäävät toimenpiteet
6. hankintojen ympäristökriteerit, tavarantoimittajien ja alihankkijoiden ympäristöasioita sekä ruokatarjonnassa olevien tuotteiden alkuperää ja tuotantotapaa.
7. henkilökunnan ja asiakkaiden liikkuminen, yrityksen ajoneuvot, autotallin käyttö ja autonpesuaineet.
8. sisäilma; savuttomat huoneet ja ravintolatilat, ilmamäärien säätö

Alla olevasta taulukosta ilmenee, kuinka pisteet jakaantuvat eri osioiden kesken sekä jokaisesta osiosta vaadittavat vähimmäispisteet.

<i>Osio</i>	<i>Minimipisteet</i>	<i>Maksimipisteet</i>
Ympäristöasioiden hoito	46	115
Koulutus	10	25
Tiedotus	8	20
Energia ja vesi	48	120
Jätehuolto	36	90
Hankinnat	27	68
Liikkuminen	20	50
Sisäilma	14	35
Yhteensä	209	523

Taulukko 1: Vapaaehtoisten ympäristötoimien osiot ja niistä vaadittavat minimipisteet sekä niistä saatavat maksimipisteet.

5.2. Hakumenettely

Vihreä Hotelli -tunnuksen hakemuslomakkeita saa mm. Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen asiakaspalvelusta ja ympäristökeskuksen www-sivuilta (http://www.hel.fi/ymk/asiakaspalvelu/f_vhotelli.htm). Tunnusta hakeva hotelli täyttää lomakkeen ja palauttaa hakemuksen kunnan ympäristöviranomaiselle: Helsingin kaupungin ympäristökeskukseen tai Vantaan ympäristökeskukseen.

Ympäristöviranomainen (terveystarkastaja) tarkastaa ensin lakisääteiset vaatimukset, ja tekee tarvittaessa tarkastuskäynnin hotelliin. Mikäli tästä osiosta ei ole huomautettavaa, hakemus toimitetaan hotellin valitsemalle tarkastusvaltuudet saaneelle konsultille. Hotelli ja konsultti sopivat keskenään tarkastuskäynnin ajankohdan. Jos viranomainen tai konsultti huomaa sellaisia puutteita hotellin toiminnassa, jotka estävät tunnuksen myöntämisen, hakemus palautetaan hotellille täydentämistä varten.

Konsultin tarkastuksen jälkeen hakemus ja konsultin tarkastuspöytäkirja toimitetaan Vihreä Hotelli -ohjausryhmälle, käytännössä se palautetaan Helsingin kaupungin ympäristökeskukseen. Ohjausryhmän kokouksessa hakemus ja tarkastuspöytäkirjat tutkitaan. Tunnus myönnetään mikäli hotelli täyttää ensimmäisen osion lakisääteiset vaatimukset ja toisen osion vähimmäisvaatimukset sekä saa 40 % pisteistä jokaisesta osa-alueesta.

Tunnus myönnetään kolmeksi vuodeksi kerrallaan. 1½ vuotta tunnuksen myöntämisen jälkeen hotelli täyttää tarkastuslomakkeen, mihin kirjataan tapahtuneet oleelliset muutokset. Kunnan ympäristöviranomainen tarkastaa lakisääteiset vaatimukset ja Helsingin kaupungin ympäristökeskus koordinaattorin roolissa vapaaehtoisten ympäristötoimien osuuden. Mikäli hotellin toiminta on oleellisesti muuttunut (esim. huonemäärä on lisääntynyt merkittävästi), terveystarkastaja ja/tai konsultti tekee uuden tarkastuksen hotelliin. Mikäli toiminta on jatkunut entisen kaltaisena, tunnuksen käyttö jatkuu kunnes 3 vuotta tulee täyteen. Tämän jälkeen hotellin tulee hakea uudestaan tunnuksen käyttöoikeus.

Tarkastukseen hyväksyttyjä konsultteja ovat Suomen Ympäristökoulutus Oy ja LT-konsultit (Hyväksyttyjen joukossa ollut Arges Environmental on lopettanut toimintansa). Suomen Ympäristökoulutus Oy:llä ja LT-konsulteilla on kokemusta ympäristö- ja matkailualalta. Konsulttien tarkastuskäynnit hotellissa ovat maksullisia, tarjoukset saa ohjausryhmältä. Tarkastukseen konsultti saa käyttää aikaa enintään kaksi päivää.

6. Vihreiden hotellien ympäristötoiminta

Vihreä Hotelli -tunnuksia on myönnetty yhteensä neljä kappaletta 1.6.2002 mennessä: Best Western Seaside Hotel, Scandic Hotel Gateway, HYY:n Hostel Academica (kesähotelli) sekä Hotelli Helka.

Alla on esitetty tarkemmin hotellien ympäristötoimia ja joitakin kulutukseen liittyviä lukuja. Hotellien saamia pistemääriä ei julkisteta, mutta kaikki hotellit ovat saavuttaneet tunnuksen vaatimukset. Hotellien koko ja toiminta sekä rakennukset poikkeavat toisistaan erittäin paljon, joten esim. alla ilmoitettuja energian- ja vedenkulutuslukuja vertaamalla ei hotelleja voi asettaa paremmuusjärjestykseen.

6.1. Best Western Seaside Hotel

Best Western Seaside Hotel on toiminut vuodesta 1993 alkaen vuonna 1931 rakennetussa entisessä biokemiallisessa tutkimuslaitoksessa. Muuntautumiskykyinen tehdasrakennus on jo alun perin rakennettu ympäristöystävälliseksi rakennukseksi. Paksut tiiliseinät ja oikeat säädöt pitävät kylmän ja lämpimän oikeissa paikoissa, mikä näkyy hotellin energiankulutuksessa. Keskimäärin hotellit kuluttavat energiaa 100 kWh/yöpymisvuorokausi, Seaside Hotel vain 41 kWh/yöpymisvuorokausi. Markoiksi muutettuna tämä tarkoittaa sitä, että keskimäärin hotellit maksavat energiankulutuksesta 400 000 euroa/vuosi, Seaside Hotel 170 000 euroa/vuosi. Rahallinen säästö on siis merkittävä. Lisäksi Seaside Hotel'n vedenkulutusluku 183 litraa/yöpymisvuorokausi on keskimääräistä 275 litraa/yöpymisvuorokausi selkeästi pienempi. Suuressa hotellissa yhteistyö kaikkien osastojen kesken on tärkeää ja vaatii työtä. Best Western Seaside Hotel'ssa toimii ympäristötiimi, joka kokoontuu säännöllisesti kehittämään ja pohtimaan hotellin ympäristöasioita.

Best Western Seaside Hotel'ssa ympäristöasioista ja Vihreä Hotelli -tunnuksen hakeemisesta vastasivat hotellinjohtaja Heimo Käyhty ja ympäristövastaava Marja Hämeenniemi.

6.2. Scandic Hotel Gateway

Scandic –hotelliketjussa Ruotsissa aloitettiin ympäristötoimet jo vuonna 1994 julkaisemalla ympäristöpolitiikka ja ottamalla ympäristöjohtaminen mukaan käytännön toimintaan. Suomi tuli mukaan vuonna 1998. Ympäristötyössä tärkeässä osassa on ollut henkilökunnan kouluttaminen, joka alkoi Suomessa vuonna 1999 ympäristövästävien kouluttamisella. Kunkin hotellin ympäristövastaava puolestaan kouluttaa muun henkilökunnan ja vastaa hotellin ympäristöasioista. Scandic Hotel Gateway'ssä koko henkilökunnan mukanaolo, Vastuu on kaikilla -periaate on vahvasti mukana ympäristötyössä. Energian- ja vedenkulutuksen tunnusluvuissa Scandic Hotel Gateway alittaa keskiarvot, energiankulutus on alle 50 kWh/yöpymisvuorokausi, vedenkulutus 253 litraa/yöpymisvuorokausi. Scandic Hotel Gateway'ssä jätteiden lajittelu on pitkällä, mm. asiakkailta on hotellihuoneissa mahdollisuus lajitella jätteet kolmeen osaan: paperijäte, biojäte ja sekajäte. Lisäksi hotellissa ei ole käytössä kertapakattuja tuotteita.

Scandic Hotel Gateway'ssä hakemuksesta vastasivat hotellipäällikkö Marko Sinkkonen ja ympäristövastaava Milla Laurila.

6.3. HYY Hostel Academica

Helsingin yliopiston ylioppilaskunta ja HYY Yhtymä ovat tehneet aktiivista ympäristötyötä vuodesta 1990 lähtien. Vuonna 1996 tehtiin ensimmäisen kerran HYY Yhtymän ympäristöohjelma, jota päivitetään parhaillaan. HYY Yhtymän ympäristöohjelma, -tiedotus ja -koulutus olivat Vihreä Hotelli -tunnuksen saamiseen vaikuttaneita erittäin positiivisia seikkoja. Hostel Academican energiankulutus on runsaasti alle alan keskiarvon, lisäksi Hostel käyttää ekosähköä. Yli puolet koko Hostelin huoneista on savuttomia. Käytössä myös ekohuoneita, joissa on mm. biojäteastiat. Hostel Academi

can jätteet kulkevat HYY Kiinteistöjen Ekokeskuksen kautta, jossa voi lajitella erikseen biojätteen, paperin, pahvin, lasin ja nestekartongin. Hostelin asiakkaita opastetaan kierrätykseen ja julkisen liikenteen käyttöön. Aamiaistarjoilun järjestävässä HYY Yhtymään kuuluvassa UniCafe-ravintolassa on tarjolla luomuruokaa ja Reilun Kaupan tuotteita.

HYY-yhtymän ympäristökoordinaattori Ritva Kuuluvainen ja ympäristövastaavana toimiva hostelpäällikkö Kirsi Palviainen toimivat Vihreä Hotelli –tunnuksen hakemuksen tekijöinä.

6.4. Hotelli Helka

Hotelli Helka ottaa ympäristöasiat erittäin hyvin huomioon kaikessa toiminnassaan. Hotelli Helkassa toimii aktiivinen ympäristötiimi, joka kokoontuu vähintään neljä kertaa vuodessa. Tiimissä on mukana myös hotellissa toimivan ulkopuolisen siivousyrityksen edustaja. Ympäristöasioista tiedottaminen sekä hotellin henkilökunnalle että asiakkaille on erittäin hyvin toteutettu, mm. hotellin www-sivuilla ja hotellin tv-kanavalla on tietoa ympäristöasioista. Lisäksi jätteiden sisäinen lajittelu on hyvin toteutettu ja ohjeistettu. Energian- ja vedenkulutusluvut ovat suhteellisen alhaiset vanhaan kiinteistöön ja alittavat keskiarvot

Hotelli Helkassa hakemusta valmistelivat ympäristövastaava Pikka Kock ympäristötiimeineen opiskelija Monica Björkellin kanssa, mukana oli myös hotellin johtaja Henry Laine.

7. TULEVAISUUDEN NÄKymiÄ

Ohjausryhmä on useassa kokouksessa käsitellyt tunnuksen valtakunnallistamista. Lähtökohtana on ollut, että Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen vetämä Vihreä Hotelli -hanke pääkaupunkiseudulla toimisi pilottina, jonka pohjalta tunnuksen laajentaminen koko maan kattavaksi alkaisi. Pilottivaiheen jälkeen Helsingin kaupungin tilalle vetovastuuseen tulisi etsiä valtakunnallinen koordinaattori ja toimintaorganisaatio. Tunnuksen sisältö on osoittautunut käyttökelpoiseksi, joten sen laajentaminen valtakunnalliseksi hotellien tunnukseksi on hyvät edellytykset.

Ohjausryhmä teki 21.5.2002 esityksen ympäristöministeriölle ja kauppa- ja teollisuusministeriölle Vihreä Hotelli -tunnuksen laajentamisesta valtakunnalliseksi tunnukseksi (liite 4).

Suomen matkailupoliittisissa linjauksissa /5/ halutaan tehostaa kestävään kehitykseen perustuvaa matkailun kehittämis- ja suunnittelutoimintaa. Linjausten mukaan eri hallinnonalojen ja matkailuelinkeinon yhteistyötä jatketaan YSMEK-työryhmässä, missä arvioidaan Suomen matkailun kehittämiseen vaadittavia kestävään kehitykseen liittyviä toimia, seurataan alan kansainvälistä ja kotimaista kehitystä ja edistetään kestävä kehityksen mukaisia matkailun kehittämishankkeita.

LÄHDEAINEISTOA

1. Kaskinen P. 2000. Ympäristömarkkinointia Suomessa toimivissa hotelliketjuissa? Kolmen esimerkkiketjun empiirinen kuvaus. Tutkielma, Turun yliopisto, liiketaloustieteen laitos.
2. Lassila L. 2002. Ympäristöä säästävä matkailu ja sen hyödyntäminen suomalaisissa hotelleissa. Opinnäytetyö, Satakunnan ammattikorkeakoulu.
3. Björkell N. 2001. Hotell Helkas ansökan om Grönt Hotell -diplom - en praktisk handling för hållbar turism. Lärdomsprov, Yrkeskolan Sydvest.
4. Vihreä Hotelli -ohjausryhmän muistiot vv. 1997 - 2002. Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen arkisto.
5. Suomen matkailupoliittiset linjaukset. Valtioneuvoston periaatepäätös Suomen matkailupoliitikasta 13.6.2001. http://www.vn.fi/ktm/1/matkailu/vn_periaatepaatos.htm

